

ÁKI BERTHOLDSSEN

– Vit eru á veg ímóti nokrum óhugnaligum. Og tann einasti, sum kann forða fyrri, at Føroyar verða fyribeindar sum bygðasamfelag, er í lotuni Eilíf Samuelsen.

Jóannes Eidesgaard, formaður Javnaðarflokksins var afturvaldur í Tvøroyrar Býráð á kommunuvalinum nú beintfyri jól.

Ikki tí, hann hevur verið í býráðnum í heili 16 ár.

Men hesi seinastu árin hevur hann ikki verið so nógv at sæð í tvøragötum og enn minni í býráðnum.

Orsøkin er sjálvandi, at Javnaðarflokkurin setti hann í landsstýrið eftir valið í '90, og tí hevur hann verið noyddur at búgva í Havn og hann hevur samstundis verið noyddur at havt varamann fyrri seg í býráðnum hesi seinastu seks árin.

Men nú er hann, sum kunnugt, leysur av landsstýrinum og hóast hann enn er lögtingsmaður, er hann til reiðar at taka á seg skyldur sínar sum býráðslimur á Tvøroyri.

Størsta vandamálið

Tí hava spurt Jóannes Eidesgaard, hvørji mál hann hevur sett sær sum býráðslimur og, hvørji mál hann heldur tað vera mest átrokandi hjá nývalda býráðnum at arbeiða við.

Uttan at ivast sigur hann, at tað kommunuskuldin er tað, sum er mest átrokandi hjá kommununi at fáa greiði á.

Og fæst ikki tamarhald á henni, fer hon at binda kommununa fullkomiliga niður tey næstu 50 árin.

– Tað harmar meg ómetaliga, at skuldin hjá Tvøroyrar Kommunu skal vera vaksin heilar 100 milliónir hesi seinastu 12 árin, síðani sosialdemokratarnir mistu meirilutan í býráðnum, sigur Jóannes Eidesgaard.

– Tvs, at hon er økt átta milliónir um árið hesi seinastu 12 árin. Tískil er skuldin ikki 70 milliónir, sum hon var í 1985, men 170 milliónir í dag.

Men hann leggur afturat, at tað harmar hann tífalt, at kommunan hevur so at siga einki fingið fyrri pengarnar, tí alt, sum er gjørt í kommununi, var gjørt áðrenn. At kalla ongar íløgur eru gjørdar seinastu 12 árin.

– Barnagæðurin er tað einasta, sum er bygt hesi seinastu 12 árin. Annars eru allar tær 100 milliónirnar brúktar á trýnað hol við og at slökkja eldar við, sigur hann.

– M.a. er ein rúgva av peningi brúktur til Flakavirkid útán at tað kortini bjargaði tí.

Jóannes Eidesgaard ivast í, um tað var rætt tá at seta so nógvur kommunukróður í flakavirkid.

Tað hevði verið rættari at latið virkið farið á húsagang í 1989, tí tað hevði møguleiki verið at fingið tað aftur, tí tað var eingin annar at keypa tað enn tvørafólk – og tá hevði Fiskavirking

Jóannes Eidesgaard tekur aftur sæti í býráðnum á Tvøroyri:

Vit eru á veg ímóti nokrum óhugnaligum

Kommunurnar mugu hava hjálp úr landskassanum at sleppa burturúr skuldini, tí aftanfyrri kommunuskuldina er kjøt og blóð. Avleiðingin av at lata vera er óhugnaligt

ongantið fingið høvdið fyrri seg á Tvøroyri og stóðan, sum nú hevur tikið seg upp, hevði ongantið verið íkom-in.

– Ístaðin valdi meirilutan at spræna millión eftir millión í flakavirkid – til onga nyttu.

Stóri spurningurin

Stóri spurningurin er so: Hvussu verður málið um kommunuskuldina loyst?

– Landsstýrismaðurin í kommunumálum hevur sagt púra greitt, at landskassin verður ikki gloppaður fyrri at lætta skuldina hjá teimum ringast staddu kommununum.

Jóannes Eidesgaard er ikki heilt samdur við Eilíf Samuelsen í, at hetta er ein trupulleiki, sum kommunurnar eiga einsamallur.

– Tað er eisini púra greitt, at summar kommunur heilt einfalt ikki klára at betala skuldina aftur.

– Tí má landskassin taka kommunuskuldina til viðgerðar, so ella so.

– Vit hava havt samvitsku til at sprænt 2,7 milliardir fyrri at bjarga bankunum aftaná tey ivasomu lánini teir ígjøgnum árin hava veitt vinnulívunum.

– Aftanfyrri kommunuskuldina er kjøt og blóð.

– Tað eru livandi menniskjur, sum búgva í hvørjari skuldarbundnari bygð. Tí má landskassin taka um endan og loysa trupulleikan hjá kommunum.

Jóannes Eidesgaard stúrir av álvara fyrri avleiðingunum, letur landskassin bara standa til.

– Kommunuskattapro-sentið fer at verða ógvuliga ymskilt, alt eftir, hvussu kommunurnar eru fyrri.

– Nakrar kommunur koma at liggja uppi á 23% so leingi nakar av okkum er á lívið. Aðrar kommunur koma at verða niðri á 16%.

– Tvs, at tað er einki at ivast í, at fólk fara at rýma úr teim dyru kommununum, í tær biliga.

– Og tað vil aftur siga, at vit fáa gamla mynstrið aftur, at fólk fara at flyta úr útjaðarunum í miðstaðarøkkið, tí tað er einki av ivast í, at Havnin fer at klára at kroysta seg niður á 16% um nokkur ár.

– Inntøkan hjá Havnini svingar jú ikki í takt við

tíðunum, antin tær so eru góðar ella ringar. Tær eru ikki treyttaðar av fiskiskapi,

fiskaprisum og stóðuni á marknaðinum. Tær eru tryggjar inntøkur av tí almenna virkseminum, sum er í Havn.

Jóannes Eidesgaard sigur, at skulu vit tí framhaldiandi verðveita Føroyar sum eitt bygðasamfelag, verður neyðugt at finna eina samlaða loysn á kommunuskuldini.

Annars verða avleiðingarnar óhugnaligar við at fólkid flytir frá útjaðarunum og at nógvur bygdin verða avtoftaðar.

Og tað eru ikki tær Føroyar, vit vilja hava, sigur Jóannes Eidesgaard.

Útjavning

Meinar tú so, at landskassin skal átaka sær ein part av kommunuskuldini?

– Eg havi ikki gjørt mær greitt, hvør loysn er tann frægasta.

– Men ein loysn, sum kann koma uppá tal, kann vera at gera eina kommunala útjavning. Tvs, at tær kommunur, sum eru betri fyrri, hjálpa teimum, sum eru verri fyrri.

– Hetta er ein máti, sum verður brúktur aðrastaðni, eitt nú í Danmark og aðrastaðni.

– Hetta er eitt gott javnaðarprinsipp. Men eg skilji væl, at hetta skurrar illa í oyrunum á havnarfólki. Tí tað er greitt, at tað verða tey, sum koma at betala ein trivialan part av hesi útjavning.

– Hinvegin skerst ikki burtur, at allir føroyingar betala ta almennu umsitingina. Men hinvegin fellur all-

ur ágóðin av henni í eina og somu kommunu.

– So ein útjavning er eitt

mál, sum vit mugu taka upp. Men hvussu fært tú til fámjningar og forklárar teimum,

at nú skulu teir leggja samandi tvørafólk og biðjur teir gera so væl og tankabøkurnar id, og lata Páll Vang tær?

– Tað er greitt, at skalt tú leggja kommunur saman, er neyðugt at hjá Eilífi Samuelsen at krækja sær betri agn í dorgina, enn tað, hann higartil hevur havt at

egna við. – Hann hevur havt kommunalið sum ein heilt avgerðandi spurning.

– Verða tað 8-10 kommunur í Føroyum, so eru allir trupulleikar loystir. Men tað eru teir jú ikki.

– Leggur tú tvær fátækar kommunur saman, eru tær akkurat líka fátækar fyrri tað.

– Tí mást tú loysa skuldartrupulleikan samstundis, sum tú leggur saman. – Hinvegin so eru tær stóru kommunurnar ikki bara ein kleppur um beini á teimum lítlu. Tær lítlu hava nógvur ágóðar av stórabeggja. T.d. skúlarnir. Væl betala tær vist fyrri barnið, men tann stóra kommunan hevur allar hinar útreiðslurnar, bæði íløgur, viðlíkahald og annað.

– Tí er tað eisini órættvíst, at smáar kommunur, sum liggja uppá stórum kommunum, kunnu loysa sær at hava so nógv lægri skattapro-sent.

Jóannes Eidesgaard heldur, at besti máti at leggja saman, er at útbýggja sam-

starvið ímillum kommunurnar so við og við, intil tann formiliga samanlegging bara verður eitt avgreiðslumál.

– Tí tað er einkiat ivast í, at skulu vit verðveita útjaðaran, er neyðugt at hava nakrar sterkar, kommunalar eindir, hóast eg ikki eru so góðtrúgvín, at eg haldi, at eingin bygð verður avtoftað. Men tað umráðandi er, at tú bjargar útjaðaraøkjunum, t.d. Suðuroynni, Norðoyggjum og Vágoynni.

– Men tað krevur, at vit gera okkum greitt, at nøkur tilboð, og harvið arbeiðs-pláss útum fiskarbeiðið, verður í hesum plásum fyrri eisini at fáa útbúgvandi fólk at støðast har.

Meiri virkin

Jóannes Eidesgaard sigur, at tað harmar hann, at kommunalpolitikarar í teimum stóru kommununum, sum eru hampiliga væl fyrri, ikki taka stóri lut í kjakinum um kommunuskuldina.

– Tað harmar meg, at tað at kalla bara er á Tvøroyri, at politikarar hava torað at taka málið um kommunuskuldina upp.

– Men tað verður sjálvandi brúkt ímóti okkum, at vit búgva í kommunu, sum er so illa fyrri. Tí hevði tað verið eitt kærkomið íkast, um onkur annar tók tætt upp, sigur Jóannes Eidesgaard.

Virkin andstöða

Jóannes Eidesgaard sigur, at sosialdemokratiski flokkurin ætlar sær at føra ein virknan og uppbyggjandi andstöðupolitikk.

– Gongdin er tann vegin nógvu staðni, at tað hárvassa markid ímillum samgongu og andstöðu kámost meiri og meiri. Tað er alt meiri vanligt við samstarvið tvørturum mark ímillum samgongu og andstöðu, fyrri at tey ymsu málini skulu hava so stóra undirtøku sum gjørligt.

– Í lögtinginum hendur tað javnan, at uppskot frá andstöðuni eru blivin samtykt.

– Hesin samstarvsháttur ímillum samgongu og andstöðu er ikki rættiliga sligin ígjøgnum í kommununum enn.

Men tað fer vónandi at henda so við og við. Higartil hevur tað tíværrí verið so, at flestu býráðsmál eru longu avgjørd áðrenn tey nakrantíð koma á býráðsbord og tað er í grundini ikki serliga demokratiskt, sigur Jóannes Eidesgaard. Hann sigur, at andstöðan fer til arbeiðis í býráðnum við opnum sinni. Tí fer tað at standa til samgonguna, hvussu nógv samstarv hon vil hava, ella um hon ætlar sær at halda fram sum higartil, heilt at isolera andstöðuna.

